

פסחים כב. (שורה 5) עד כג. (שורה 8)

ביאורי מושגים

גיד הנשה: הגיד שעל כף הירך נקרא "גיד הנשה", לפי שנשה ממקומו אצל יעקב, בהיאבקו עם המלאך, ובעקבות זאת אסרה התורה לאכול גיד זה שבבעלי חיים.
 שני גידים הם בירך: פנימי וחיצוני. הפנימי סמוך לעצם, והחיצוני סמוך לבשר. הפנימי אסור מן התורה, וחייבים עליו מלקות, והחיצוני אינו אסור אלא מדרבנן.
אבר מן החי: אסור מן התורה לאכול אבר שניטל מבעל חיים בעודנו חי. איסור זה נוהג בבהמה, חיה ועוף טהורים. האוכל כזית מאבר מן החי, הרי זה לוקה; ויש אומרים, שאינו חייב מלקות אלא אם כן אכל אבר שלם שיש בו כזית.

מה מלמד השורש א.כ.ל.:

חזקיה: איסור אכילה בלבד (רק הביטוי המדוייק "לא יאָכַל" - מובנו איסור הנאה),

ר' אבהו: גם איסור הנאה (אא"כ פירט הכתוב אחרת).

קושיות על שיטת ר' אבהו ועל שיטת חזקיה

קושיה על ר' אבהו:

בגיד הנשה נאמר "לא יאכלו", והוא מותר בהנאה!

תירוץ:

ההיתר מיוחד ליהנות מנבילה כולל בתוכו אף את גיד הנשה (כיוון שיש בו טעם של בשר והרי הוא חלק מהנבילה).

ר"ש שסובר שאין בגיד טעם של בשר (ולכן הוא לא נכלל בהיתר של הנבילה) - אכן אוסר את גיד הנשה בהנאה.

קושיה על ר' אבהו:

בדם נאמר "לא תאכל דם", והוא מותר בהנאה!

תירוץ:

דם הוקש למים הנשפכין ("על הארץ תשפכנו כמים") שמותרים בהנאה.

חזקיה לומד מהיקש זה שדם קדשים אינו מכשיר

קושיה על ר' אבהו:

באבר מן החי נאמר "לא תאכל הנפש...", והוא מותר בהנאה!

תירוץ:

אבר מן החי הוקש לדם ("כי הדם הוא הנפש...") שמותר בהנאה.

חזקיה לומד מהיקש זה שגם דם הקזה של בהמה שהנפש יוצאת בו - אסור באכילה.

קושיה על ר' אבהו וחזקיה:

בשור הנסקל נאמר "לא יאכל את בשרו", ואעפ"כ הברייתא מביאה לימוד מיוחד ("ובעל השור נקי") כדי ללמוד איסור הנאה!

תירוץ:

"מ"ובעל השור נקי" לומדים על איסור הנאה מהעור. (אבל איסור הנאה מהבשר אכן נלמד מלא יאכל)

מי שלומד מ"בעל השור נקי" דרשות אחרות ("חצי כופר, דמי וולדות"), לומדים את איסור הנאה מהעור מהמילה "את".

קושיה על ר' אבהו וחזקיה:

בערלה נאמר "ערלים לא יאכלו", ואעפ"כ הברייתא מביאה לימוד מיוחד ("וערלתם, ערלתו, ערלים") כדי ללמוד איסור הנאה!

תירוץ:

עקרונית איסור ההנאה אכן נלמד מ"לא יאכלו", אולם כיוון שכתוב "לכם" (וניתן היה לחשוב שהתורה באה ללמד היתר הנאה) יש צורך בלימוד מיוחד ("וערלתם, ערלתו, ערלים") כדי להשאיר על כנו את איסור ההנאה.

למסקנה לומדים על דינו של עץ הנטוע לרבים: חכמים: חייב בערלה. ר"י: פטור.